

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και σε συνδυασμό με τα παρακάτω παραθέματα, να αναφερθείτε στο προσφυγικό ζήτημα που ανέκυψε κατά τη διάρκεια της Κρητικής επανάστασης (1866-1869) και τις προσπάθειες αντιμετώπισής του.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Στις 21 Αυγούστου 1866 κηρύχθηκε επίσημα από τη Γενική Συνέλευση των Κρητών η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα στο χωριό Ασκύφου Σφακίων, ως αποτέλεσμα της άσχημης κατάστασης που βίωναν οι χριστιανοί στο νησί σε εθνικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. (...) Πριν από την έναρξη της Επανάστασης, οι χριστιανοί της Κρήτης οργανώνονταν και κατά κύματα απομακρύνονταν προς τα ορεινά και δύσβατα μέρη για μεγαλύτερη ασφάλεια. Κύριο μέλημά τους ήταν η προστασία των οικογενειών τους από τις πολεμικές θηριωδίες των Οθωμανών, γι' αυτό και πολλοί έσπευδαν να τις φυγαδεύσουν από το νησί με μικρά ιστιοφόρα που κατευθύνονταν στα Κύθηρα και από εκεί στη Σύρο και κατόπιν στον Πειραιά. Παράλληλα, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό είχαν αρχίσει να συστήνονται επιτροπές για την ενίσχυση του κρητικού αγώνα και την αποστολή στο νησί εφοδίων και εθελοντών. Συγκεκριμένα, στα τέλη Ιουλίου (1866) μετά από προσπάθειες των Μάρκου Ρενιέρη, Αλέξανδρου Κουμουνδούρου και πολλών άλλων επιφανών Ελλήνων, ιδρύθηκε στην Αθήνα Επιτροπή με την επωνυμία «Κεντρική υπέρ των Κρητών Επιτροπή». Η Επιτροπή αρχικά είχε 23 μέλη και στη συνέχεια επτά, και ανέλαβε το δύσκολο έργο της συγκέντρωσης χρημάτων με εράνους για την ενίσχυση του κρητικού αγώνα. Σημαντικός ήταν, επίσης, ο ρόλος της «Ειδικής επί των αποστολών Επιτροπής», που συστήθηκε στη Σύρο στις 3 Αυγούστου (1866) και η οποία, σε στενή συνεργασία με την «Κεντρική υπέρ των Κρητών Επιτροπή» της Αθήνας, εκτός από εράνους ανέλαβε και το έργο της αποστολής εφοδίων στην Κρήτη.

Θεοδώρας Η. Ζαφειράτου, «Η ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ (1867-1868)» σελ.11-13

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Στην Αθήνα ιδρύθηκε η Κεντρική Επιτροπή Αγώνα (ΚΕΑ), καθήκον της οποίας ήταν η πολιτική καθοδήγηση των επαναστατών σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση. Η ΚΕΑ συντόνιζε επίσης όλες τις ενέργειες υπέρ της επανάστασης στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, όπως: 1) Διεξαγωγή εράνων για τη συλλογή χρημάτων προς αγορά πολεμικού υλικού και άλλων εφοδίων αναγκαίων για τους επαναστάτες. 2) Στρατολόγηση εθελοντών και αποστολή τους στην Κρήτη για να μετάσχουν στις εκεί πολεμικές επιχειρήσεις. 3) Αξιοποίηση του φιλο-χριστιανικού, φιλο-κρητικού πνεύματος της κοινής γνώμης στην Ευρώπη και στην Αμερική. (...) Η ΚΕΑ ίδρυσε στη Σύρο την «Επιτροπή Αποστολών», η οποία παρελάμβανε τα εφόδια που αποστέλλονταν από την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Αμερική και τα προωθούσε στην Κρήτη. Όπως επίσης προωθούσε στη Μεγαλόνησο τους εθελοντές που έφθαναν στο κυκλαδικό νησί και το πολεμικό υλικό που συγκεντρωνόταν επίσης σ' αυτό. (...) Η πρόοδος της Κρητικής Επανάστασης εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από την επιτυχή εκ μέρους της αντιμετώπιση δύο κολοσσιαίων ζητημάτων: α) της ενίσχυσής της με εθελοντές και με πολεμικό υλικό κυρίως, αλλά και με ρουχισμό και ιδίως με τρόφιμα (...) και β) της μεταφοράς στην Ελλάδα των γυναικοπαίδων και των μεγάλης ηλικίας αμάχων, προκειμένου να αποφύγουν το κύμα σφαγών που είχαν εξαπολύσει οι Οθωμανοί στη Μεγαλόνησο, τον εκ της πείνας και του ψύχους θάνατο και τις άλλες ατιμώσεις στις οποίες υπέβαλε τον χριστιανικό πληθυσμό ο κατακτητής. (...) Στο ζήτημα πάντως της μεταφοράς των Κρητών προσφύγων στην Ελλάδα οι Μεγάλες Δυνάμεις άλλαξαν άποψη όταν η κοινή γνώμη των χωρών τους ξεσηκώθηκε ιδίως μετά το ολοκαύτωμα του Αρκαδίου κατά των οικείων κυβερνήσεων για την αντι-ανθρωπιστική συμπεριφορά τους και από τον Ιούνιο του 1867 έδωσαν εντολή στα σκάφη τους να μεταφέρουν στη Σύρο και στον Πειραιά τις λιμοκτονούσες στις παραλίες της Κρήτης ψυχές.

*Τίτου Αθανασιάδη, «Η ναυτική εποποιία της Κρητικής Επανάστασης 1866-69»
σελ.4-7 και 16*

Επιμέλεια ΧΡΟΝΗΣ ΒΑΡΣΟΣ – ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

[Αναφορικά με το σχολικό εγχειρίδιο απαιτείται παραπομπή στο αντίστοιχο χωρίο του σχολικού εγχειριδίου στη σελ.135 από το Κεφάλαιο Δ2 (1^η και 2^η παράγραφος «Μικρός αριθμός Κρητών ... οξύ προσφυγικό πρόβλημα».)]

Για εισαγωγή μπορούν να αξιοποιηθούν οι πρώτες δύο περίοδοι του κεφαλαίου Δ2 (σελ.135) «Μικρός αριθμός Κρητών ... δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα».

Πρέπει να δοθεί έμφαση στην προσπάθεια των Κρητών επαναστατών να φυγαδεύσουν τους αμάχους προς την ελεύθερη Ελλάδα (Σύρο, Κύθηρα, Πειραιά) για να σωθούν από τις τουρκικές θηριωδίες [ΚΕΙΜΕΝΟ Α «Στις 21 Αυγούστου 1866 ... κατόπιν στον Πειραιά» και από το σχολικό εγχειρίδιο «Οι πρώτες Κρητικές οικογένειες ... μέσω Κυθήρων»]

Αναφορά θα πρέπει να γίνει στην ίδρυση τον Ιούλιο του 1866 στην Αθήνα της «Κεντρικής υπέρ των Κρητών Επιτροπής» [ΚΕΙΜΕΝΟ Α «Παράλληλα στην Ελλάδα ... κρητικού αγώνα» και ΚΕΙΜΕΝΟ Β «Στην Αθήνα ιδρύθηκε ... στην Αμερική»] και στις 3 Αυγούστου 1866 της «Ειδικής επί των αποστολών Επιτροπής» στη Σύρο [ΚΕΙΜΕΝΟ Α «Σημαντικός ήταν ... στην Κρήτη» και ΚΕΙΜΕΝΟ Β «Η ΚΕΑ ίδρυσε στη Σύρο ... επίσης σ' αυτό»] και το χωρίο από το σχολικό εγχειρίδιο «Την ίδια εποχή ... του Κρητικού Αγώνα».

Για την επιτροπή του Λονδίνου και την «Αγγλοελληνική Επιτροπή» στην Αθήνα, χρειάζεται αναφορά και από το σχολικό εγχειρίδιο «Για τον ίδιο σκοπό ... 4.500 προσφύγων».

Στο ΚΕΙΜΕΝΟ Β πρέπει να σχολιαστεί το χωρίο [«Η πρόοδος ... κατακτητής»] όπου προσδιορίζονται οι συγκεκριμένοι στόχοι που έθεσαν οι δυο επιτροπές για την ενίσχυση του Κρητικού Αγώνα σε συνδυασμό με τα αποσπάσματα από το σχολικό εγχειρίδιο «Ως τα μέσα του 1867 ... ήταν μεγάλα» και «Το μεγάλο προσφυγικό κύμα ... προσφυγικό πρόβλημα».

Αναφορά απαιτείται και στο ρόλο των ξένων ναυτικών στο ζήτημα της μεταφοράς προσφύγων από την επαναστατημένη Κρήτη στην Ελλάδα [ΚΕΙΜΕΝΟ Β «Στο ζήτημα .. ψυχές» και από το σχολικό εγχειρίδιο το χωρίο «Μερικά ξένα πλοία ... Οθωμανικής αυτοκρατορίας»]

Ως επίλογος μπορεί να αξιοποιηθεί η τελευταία παράγραφος του κεφαλαίου Δ2 «Στις επόμενες δεκαετίες ... κύμα μεγάλης φυγής» (σελ.135-136)

Επιμέλεια ΧΡΟΝΗΣ ΒΑΡΣΟΣ – ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΙΑΣ